

Posudek vedoucího diplomové práce Pavla Dovahniče s názvem „Dobová problémovost satirických znaků socialismu díla „Černí baroni““ perspektivou Lotmanových prací“

Autor posudku: doc. Mgr. Jakub Češka, Ph.D.

Autor se ve své práci zaměřuje na dobové souvislosti Švandrlíkova románu *Černí baroni*. Román totiž vychází úsilím nakladatele relativně brzy poté, co mu autor odevzdá rukopis, roku 1969 tedy v jistém dozvuku pražského jara. Na nakladatelově snaze po jeho rychlém vydání jsou patrné obavy, zda by se jej později podařilo vůbec vydat. V nich je přítomná jeho určitá ambivalence, která zčásti spočívá v jeho parodičnosti a ironičnosti.

S ohledem na volbu tématu autor volí adekvátní interpretační nástroje: jedná se o historicky podmíněnou podobu cenzury a tematiky literárního dohledu, Lotmanovu sémiotiku, Bachtinovo pojetí pikareskního románu a pikara, svoji roli hrají také eseje Vladimíra Macury (*Šťastný věk*). Z těchto naznačených perspektiv plyne rozmanitá tematika: regulace literárního oběhu a jeho smysl, distribuce znaků a jejich podíl na sociální diferenciaci, tematika dialogičnosti, ale i demýtizující role literatury.

Autorovi je třeba přiznat nemalé úsilí, s nímž se vydal do hledání adekvátního interpretačního rámce, který nakonec našel především v Lotmanově sémiotice. Jako vedoucí diplomové práce jsem mohl detailně sledovat nejen kolegovu snahu po zmapování základního konceptuálního rámce, ale také reflexi jeho předpokladů a inspiračních zdrojů u ostatních autorů. Toto úsilí se promítlo i do jisté digresivnosti výkladu, autor nehodlal totiž sledovat pouze hlavní myšlenkovou linii. Když k tomu přistoupila kolegovu snaha o neosobní podání tématu (v pasivních vazbách) a velmi obecné formulace, v nichž se navíc snažil vyvarovat opakování stejných slov (i v případě, že se jednalo o zavedenou terminologii), byl text obtížně srozumitelný. Původní strojený a kostrbatý jazyk autor výrazně upravil, do finální podoby práce promítl celou řadu formulačních změn. V tomto dílčím exkursu jsem ilustroval péči, s níž kolega přistupoval k závěrečné revizi, v níž diplomovou práci opakovaně upravoval, zjednodušoval a myšlenkově projasňoval. Fakt, že v textu zůstaly formulační neobratnosti lze přičíst autorově původní představě o akademickém stylu, kterou později, jak jsem uvedl, revidoval. Ve výsledné podobě považuji představení základních teoretických přístupů za velmi dobré. Volba různých konceptualizací není heterogenní, i když viděno zpětně je otázkou, jestli by volba jediného teoretického modelu (například Bachtinova, i když zde záleží na konkrétní preferenci) nepřinesla výraznější interpretační zisk. Nosnost teoretického přístupu se totiž zhodnocuje až v interpretačním gestu. Na autorovu interpretační hru (s využitím Lotmanova sémiotického přístupu a především také Macurovy svého druhu mytologie socialismu) lze sice přistoupit, přitom se ale nelze zbavit dojmu určité schematičnosti výkladu. Při citaci či parafrázi *Černých baronů* si totiž můžeme představit ještě jiné interpretační řešení. S ohledem na to, že se jedná o diplomovou práci, autor nedisponuje výraznější interpretační praxí, což je na dílčích výkladech patrné (v nich ovšem zdatně osvědčuje aplikaci teoretických náhledů a dílčích tematických konceptualizací). Při literární interpretaci se nelze totiž vyhnout tomu, aby nebyla alespoň implicitně srovnávána s analyzovaným literárním dílem, ať již na rovině jazyka, stylu, ale i ironie, nadsázky a nejrůznějších poetických postupů. Tím nechci říci, že interpretace humoristického románu by měla být humorná, v diplomové práci lze pociťovat určitý nepoměr

mezi dikcí a vynalézavostí literárního díla a již zmíněné schematičnosti literárního gesta. Tento interpretační rys najdeme ovšem i v některých odborných studiích.

Téma je rozvrženo jasně a přesvědčivě, zvolené interpretační nástroje jsou adekvátní, volba menšího počtu by umožnila jejich detailnější představení, interpretační schopnosti diplomanta jsou na velmi dobré úrovni. Na diplomantovi vysoce oceňuji jeho vervu a píli, s níž se pustil do studia celé řady odborných titulů, jeho úsilí o jejich důsledné pochopení. Dále oceňuji jeho soustavnost v práci. Když se totiž ohlédnu zhruba dva roky zpět (nebo i více) na první ohledávání tématu a přihlédnu k celkovému výsledku, udělal kolega Dovhanič velmi výrazný posun, a to v uchopení interpretačních možností, v seznámení se s řadou dalších odborných titulů, zároveň zavrhl nevhodné interpretační postoje (v práci to například naznačuje v dílčí polemice s Doleželovou představou o autonomii literárního díla)... Pavel Dovhanič byl příkladným studentem, který svoji práci pravidelně konzultoval, každý týden mi posílal nové texty atp. Původní rozsah diplomové práce činil přes dvě stě stran, přitom byl ochoten provést její výraznou redukci, o ochotě ke stylistické a myšlenkové revizi jsem psal už výše.

Celkově hodnotím diplomovou práci rozhodně a rád jako velmi dobrou.

V Praze 11. 1. 2022

doc. Mgr. Jakub Češka, Ph.D.